

A telekommunikációs konvergencia filozófiája felé

Így hivatkozzon erre a cikkre:

Kincsei Attila. „A telekommunikációs konvergencia filozófiája felé”.

Információs Társadalom VIII, 1. szám (2008): 116–118.

<https://dx.doi.org/10.22503/inftars.VIII.2008.1.14>

A folyóiratban közölt művek

a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 4.0

Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használhatók.

KONFERENCIABESZÁMOLÓ

Kincsei Attila

A telekommunikációs konvergencia filozófiája felé¹

A Budapesten megrendezett nemzetközi konferencián a legkülönbözőbb humán és társadalomtudományok képviselői tettek kísérletet a rendkívül összetett és sokrétű távközlési konvergencia társadalmi dimenzióinak fogalmi megragadására, kategorizálására, valamint rejtettebb összefüggéseinek feltárására.

Az előadások hozzájárulását az eddig jobbra a közgazdasági és mérnöki diskurzusokban előforduló jelenség mélyebb megértéséhez nem lehet túlbecsülni. A jelentésből többek között kiderül, hogy milyen civilizációs és társadalmi párhuzamok húzhatók meg az ipari társadalom és az információs társadalom között; a távközlési konvergencia hogyan hat a társadalmi kohézióra, illetve az anómiára; hogyan hatnak az új kommunikációs technológiák az emberi identitásra; miképpen értelmezhető egy átfogó és multidiszciplináris keretrendszerben a konvergencia jelensége; és miként forradalmasíthatja az emberi cselekvések megismerését a mobilkommunikáció mint adatforrás.

Ezerarcú távközlési konvergencia

„A XXI. század kommunikációja” című projekt keretében október végén hatodik alkalommal rendeztek nemzetközi tudományos konferenciát Budapesten „A telekommunikációs konvergencia filozófiája felé” címmel. A rendezvényen többségükben mobilkommunikációval foglalkozó tudósok és kutatók vettek részt, de az üzleti szféra is képviseltette magát néhány előadással, ami – ismerve a humán, illetve a társadalomtudományok és az üzleti világ, illetve a mérnöki tudományok kultúrái között húzódó, ritkán keresztezett határvonalakat – mindenképpen üdvözlendő jelnek tekinthető.

A konferencián 61 előadás hangzott el különböző panel- és szekcióülések keretében. Így a konferencián megjelent újdonságok teljes körű bemutatása szinte lehetetlen feladat lenne. Jelentésünk célja ezért az, hogy érzékeltessük a távközlési konvergencia értelmezési lehetőségeinek sokszínűségét, valamint az általunk leginkább figyelemreméltónak ítélt kutatási eredményeket.

A távközlési konvergenciát Peter Fleissner tárgyalta a legátfogóbb civilizációs szinten, aki az információs társadalomba való átmenetet a kapitalista társadalomba való átmenethez hasonló horderejű változásnak tartja. Előadásában arra mutatott rá, hogy míg a kapitalista társadalom egyik kulcsfontosságú jellemzője a munkaerő teljes körűen megvalósult, tömeges árucikké válása volt, napjainkban a kultúra olyan esszenciális

¹ A teljes konferenciajelentés rövid és ingyenes regisztráció után itt olvasható:
<http://www.konferencia-tudasbank.hu/reports/view/49>.

összetevőinek árucikké válása van folyamatban, mint a mindennapok részét képező beszéd, az írás és minden egyéb olyan cselekvés, amelynek az eredménye digitalizálható. Fleissner azokat a technológiai és jogi mozzanatokat és összefüggéseket ismertette előadásában, melyek ma előmozdítják a kulturális szolgáltatások árucikké válását.

A konferencián elhangzott számos szociológiai előadás közül Rich Lingét emeljük ki, aki Fleissnerhez hasonlóan szintén az ipari társadalomból indult ki, ám nem párhuzamot vont a múlt és a jelen között, hanem az ipari korszakban kialakult társadalmi kohézió továbbélését és az ehhez kapcsolódó problémakört vizsgálta a mobilkommunikáció korában. Kutatásaiból azt a következtetést vonta le, hogy a mobiltelefon a rituális interakciók elsőrangú közvetítőeszközeként kiválóan alkalmas a kis közösségeken belüli ún. erős kapcsolatok ápolására, ugyanakkor az össztársadalmi kohézióban meghatározó gyenge kapcsolatok (*weak ties*) fenntartására nem használatos. Véleménye szerint ez hosszú távon az ún. korlátozott szolidaritás (*bounded solidarity*) kialakulásához vezethet.

Babarczy Eszter szintén egy klasszikus szociológiai problémával, nevezetesen az anómiával foglalkozott előadásában, és elemezte annak kapcsolatát az információ-túterheltséggel. Tanulmányából kiderül, hogy az új, konvergens kommunikációs és médiatechnológiák nem gyakorolnak közvetlen hatást az anómia jelenségére, ugyanakkor bizonyos zárt közösségeken belül csökkenthetik az anómiaérzetet.

A konferencia előadásai a konvergencia jelenségének több szempontú elemzése terén számos megközelítési módot és értelmezési keretet vonultattak fel. Giuseppina Pellegrino multidiszciplináris megközelítési móddal tett kísérletet tanulmányában a konvergencia összetett jelenségének sokoldalú, ugyanakkor egységes elméleti keretrendszerben történő feltárására. A Calabriai Egyetem oktatója a konvergencia infrastruktúrális, architektúrális, piaci, materiális és funkcionális szintjeit különítette el. A jelenséget a telítődés, a hibriditás, az általában vett mobilitás és a mindenütt jelenvalóság alapkategóriáira épülő fogalmi háló segítségével szélesebb szociotechnikai kontextusban elemezte. Erre támaszkodva fogalmazta meg azt az alapvető állítását, miszerint a konvergencia jelenségei a régi és új képződmények és környezetük (az ő terminológiájával: a különféle ökológiák) és a társas interakciók fokozottabb mobilitását és mindenütt jelenvalóságát segítik elő, átalakítva olyan interakciókat is, melyek korábban nem tartoztak ebbe a körbe. A fentiek alapján Pellegrino a konvergenciát olyan pólusok közötti oszcillációként határozza meg, ahol a koncentrációt és az integrációt a képződmények, a gyakorlatok és a szociotechnikai tömbök diverzitása, illetve elosztása egyenlíti ki.

A konvergenciát az egyének szemszögéből, kognitív tudományi alapon vizsgálta Mark Turner. Előadásában nem azt a korábban sokak által tárgyalt filozófiai kérdést feszegette, hogy „a mobiltelefon vajon az emberi elme részét képezi-e?”, hanem egy általános mentális működési mechanizmusra, a fogalmi vegyítésre hívta fel a figyelmet, melynek segítségével az emberek új ismereteket sajátítanak el, és fenntartják identitásuk stabilitását. Az emberek az ezáltal létrejött népi elméletek segítségével, valamint a kommunikációs technológiák megismerésén keresztül alakítják emberi léptékűvé az olyan, alapvetően nem emberi léptékű jelenségeket, mint például az agy működése. Így válik az egyéni identitás fenntartásának, illetve annak eddig nem látott határokon túli kitágításának eszközevé az én és a távközlési eszközök konvergenciája.

A fizikus Barabási Albert-László rendhagyó előadást tartott a konferencián, melyben az emberi cselekvések időbeli és térbeli mintázatait vizsgálva arra a megállapításra

jutott, hogy az eddigi modellek és az azokon alapuló elképzelések tévesek voltak. Az Egyesült Államokban dolgozó kutató kimutatta, hogy az események között eltelt időintervallumok eloszlása lassan lecsengő, valamint hogy lökészerűen történik. A cselekvések térbeli mintázatát az ún. „Lévy flight” mozgással írta le, amely a fizikában ismert „véletlen bolyongás” egy olyan típusa, amely egy középpont körül bolyongó részecske mozgásához hasonlít. Azon túl, hogy az előadásban megfogalmazott kutatási eredményeknek számtalan hasznos gyakorlati alkalmazása képzelhető el, a Barabási és munkatársai által alkalmazott mérési módszerekkel – nevezetesen a mobiltelefonok, illetve az általuk szolgáltatott adatok statisztikai feldolgozásával – és további új modellek felhasználásával, illetve kidolgozásával olyan merőben új kutatások definiálhatók, melyek forradalmasíthatják az emberi természet megismerését.